

Uverejnené v týždenníku PLUS 7 DNÍ 54/2004

Karate z Okinawy

Smrteľný úder existuje. Majstri ho však naučia len vyvolených žiakov.

V súčasnosti sa u nás venuje karate takmer 25 tisíc nadšencov, dohromady k nemu pričuchlo takmer dvestotisíc Slovákov. A všetci ostatní si myslia, že karate poznajú. Len **sedem** ľudí však malo to šťastie, že sa mohli **skutočne** učiť tomuto bojovému umeniu v jeho rodisku. „Nie v Japonsku. Rodiskom je Okinawa a časť koreňov je v juhovýchodnej Číne,“ upozorňuje jeden z nich, Ladislav Klementis. „Keď niekde niečo vznikne a všetci sa tam chodia učiť, tak to musí byť pravé **a hodnotné**“ odpovedá jednoznačne na našu otázku, či práve tento smer karate je ten pôvodný. Vo svete je totiž mnoho štýlov tohto známeho neznámeho športu.

Na celý život: „V prvom rade to nie je šport, šport je len jednou z jeho súčastí. Je to celoživotný systém cvičenia,“ odpovedá na otázku, čo je to vlastne karate. „Bojové umenie s tisícročnou tradíciou. Niektorí sa učil brániť proti niekomu, kto mu robil zle. Ten niektorí boli Okinawci, ktorí sa bránili japonským okupantom. Vzali im meče i všetky ostatné zbrane a jedinú, čo im zostalo, boli holé ruky, nohy a hlavy. No a niektoré hospodárske nástroje, ktoré pretvorili na zbrane,“ snaží sa L. Klementis veľmi stručne načrtnúť históriu tohto bojového umenia. „Cvičilo sa tajne, lebo to bolo zakázané. A cvičili naozaj veľmi tvrdo. Každý dedko v každej dedine na každom konci sa bil ináč aj vyučoval ináč a systém sa prenášal cez učiteľov. Keď sa karate koncom 19. storočia dostalo na svetlo sveta, tak **sa ukázali rôzne štýly, ktoré** sú dodnes. A to je vlastne aj odpoveď na to, prečo nie je karate vo svete jednotné, ale existuje niekoľko svetových organizácií a množstvo rôznych štýlov.“

Na Okinawe: Ostrov na rozhraní Východočínskeho mora a Tichého oceána, asi osemsto kilometrov na juh od Japonska, je pre mnohých karatistov vysnívanou, no stále tajomnou domovinou ich športu. Aj keď tam existuje viacero škôl pôvodného karate, pre cudzinca je takmer nemožné, aby sa do nich dostal. „Skúšali to viacerí, pricestovali na ostrov, no nedozvedeli sa ani adresu. Nič nenašli, domáci si to stále držia v tajnosti,“ vysvetľuje Ľubomíra Klementisova manželka a tiež karatistka, **majsterka sveta a Európy**. Slováci sa mohli stať členmi miestnej **federácie karate** až po šiestich rokoch skúšania. „A vlani nám oznámili, že môžeme u nich urobiť aj skúšky. Komisia bola ťažká. Všetci, okrem jedného, mali síce cez šesťdesiat rokov, ale boli držiteľmi ôsmeho, deviateho a aj **dvaja držiteľia** desiateho danu. Najskôr sme sa dva týždne pripravovali, denne niekoľko hodín a medzitým nás trikrát preskúšali, či vôbec na skúšku môžeme ísť. Bola to vážna vec, išli nás skúšať ako svojich

ľudí.“ Vyššie dany sa už udeľujú a adept nerobí skúšky, no Ladislav Klementis ju na Okinawe absolvoval. Tvrdí, že je krajšie si maturitu urobiť, **ako** ju dostať zadarmo. „Na svete je strašne málo ľudí, ktorí dostali ôsmy dan na Okinawe skúškami. Možno som jediný beloch.“

Majster: Ladislav Klementis je na Slovensku pojmom. S miernou nadsázkou ho pokojne môžeme nazvať žijúcou legendou. Má ôsmy dan, no ako sám vraví, omnoho dôležitejšie je cvičiť, ako sa pýšiť danom či farbou opasku. „Nie je podstatné číslo, vysokých danov je veľa, ale nie vždy majú svoju cenu. Niekde sa dávajú len za odmenu. Je to také naháňanie sa za číslami, pritom dan má hodnotu len vtedy, keď vie človek učiť a jeho žiaci, ktorí majú ďalších žiakov, vedia tiež učiť,“ myslí si **päťdesiatnik** s vitalitou mladíka, ktorý dokáže denne cvičiť päť hodín. „Poznám desiatky ľudí, ktorí sa chvália, že majú šiesty - siedmy dan. A veľké brucho! Nič nerobia, **tatami** a kimono nevidia, ako je rok dlhý, tak na čo im to je?“

Ako rodina: Slováci sa učili od majstra Choyu Kiyuna. Má najvyšší desiaty dan a sedemdesiat štyri rokov. „Je však zaručene v lepšej kondícii, ako my všetci. Stáli pred ním piati štyridsiatnici, no ja som videl päť 74-ročných a jedného 40-ročného. Pritom tam boli traja majstri sveta. Jeho umenie sa za nášho života nedá dosiahnuť.“ Dostať sa k takejto osobnosti nie je vôbec jednoduché, partia slovenských bojovníkov však dnes požíva jeho priazeň. „Je to až akýsi rodinný vzťah. Kým však vznikol, trvalo to dlho,“ hovorí Ľuba Klementisová. Okinawci sú podľa Slovákov príjemní a usmievaví ľudia, no trvá skutočne nejaký čas, kým si človeka pustia pod kožu. „Keď sme boli na ostrove, vedeli o nás všetko. Aj to, koľko pív sme si dali. Naši sa raz zastali domáceho pred nejakým Američanom, a to sa im veľmi páčilo,“ snaží sa trochu zľahčovať Ladislav Klementis. „Cenia si pravdovravnosť a spontánnosť. A usilovnosť. Páčilo sa im, že sme všetko robili naplno a boli sme ochotní donekonečna opakovať cvičenia,“ hovorí ona a on súhlasí. Rád spomína, ako býval u majstra Kurashitu. „Aj keď na Slovensku som dosť vysoko postavený, cvičím karate 40 rokov a viacerí moji žiaci sú majstri sveta, tam som sa učil od začiatku všetky veci. Odznovu a odznovu. Cvičili sme **6 – 7 hodín** denne a o karate sme sa bavili aj do dvanástej večer,“ opisuje.

Smrteľný úder: Mýtus, filmový trik alebo skutočnosť? „Určite existuje. Ide o útoky na vitálne body a súvisí s tokom energie. Základ je v čínskej medicíne. Dá sa skutočne veľmi ublížiť, aj paralyzovať súpera,“ hovorí pani Klementisová a na otázku, či takéto údery sama ovláda, odpovie: „Učia nás to. Náš učiteľ bol po vojne trénerom v námorných jednotkách **USA**, kde sa učí aj to, že človek musí prežiť v každej situácii. Vnútorne sa mu to priečilo a vzdal sa tejto práce.“ Naša popredná karatistka

však tvrdí, že učitelia nezaučia do tajov takýchto techník hocikoho, vyberú si len vhodné typy. „Je to náročné aj pre špičkového karatistu, ide už o detailné veci. A musí to byť človek na vysokej morálnej úrovni. Osobne nepoznám prípad zneužitia.“ Klementis dodáva: „Muselo to fungovať, keď prišli Okinawci do konfliktu s Japoncami. Keď prehrál, tak ho zabili. Musel prežiť, takže to fungovalo zázračne.“ Nezabudne však pripomenúť, že karate nie je útočný štýl boja. „Žiadne cvičenie sa nezačína útokom, ale blokom a blokom sa všetky aj končia. A ak dokážete pracovať s vnútornou energiou, porazíte aj väčšieho a silnejšieho protivníka.“

Skúška charakterov: Ovládaním bojových umení sa však hrdia a vždy budú hrdiť aj, mierne povedané, nespoľahliví ľudia. Podľa Klementisa však ten, kto príde na tréning s myšlienkami na boj, nevydrží. „Takí ľudia nezvládnu disciplínu, ktorá sa zakladá na tisícoch opakovaní základných, jednoduchých vecí, ktoré sa ani nedajú v boji použiť. Všetci, ktorí sa chceli učiť biť, odpadli,“ tvrdí si. „Druhá vec sú ľudia, ktorí sa veľa naučili, no ich charaktery sa ukázali až potom. Mal som žiakov, ktorí už nežijú, lebo sa dostali na druhú stranu zákona, no nechcem sa k tomu vracieť, lebo je to smutné,“ zadumane povie L. Klementis. Po revolúcii sa udialo veľa zmien. Ľudia sa kryštalizovali a ukázalo sa, kto uprednostnil zlé vlastnosti pred dobrými. Bola to doba, keď sa so zlými vlastnosťami dalo všelijakými cestami dostať k obrovským majetkom,“ uzatvára túto tému.

Celebrity v kimone: Medzi karatistami by ste našli mnohé známe tváre (Dubček, Vačok, Kňažko a ďalší). Jeho rukami prešiel napríklad aj známy právnik Ernest Valko či politici František Šebej a Tibor Mikuš. „Fero bol môj prvý učiteľ, teraz je však už mojim žiakom,“ hovorí slovenský majster, ktorý viedol majstrov sveta Magyara, Klementisovú, Dada, Šoltésovú, Mackovicha, Mráza, Porubena, Buchtovú a mnohých ďalších. Nie je tomu dávno, čo bielemu športu prepadol aj hudobník a moderátor Peter Šarkan Novák, ktorý nakazil aj svoju priateľku Zdenku Prednú. Najznámejším Klementisovým zverencom je v súčasnosti asi známy tanečník Fredy Ayisi, ktorý sa venuje karate už štvrtstoročie. Má štvrtý dan a podľa odborníkov by bol možno aj majstrom sveta, keby sa zúčastnil na Majstrovstvách sveta. „V poslednom období tomu dávam viac. Karate mi dáva energiu do všetkého ostatného, čo robím. Je to pre mňa láska, relax, útek od stresov,“ vyznal sa Fredy. Tiež bol na Okinawe a z tohto ostrova je nadšený. „Vrátil som sa nedávno a ešte stále som z toho nadšený. Sú tam fantastickí ľudia a majstri karate - to sú duševné opory tohto sveta.“

Manželia karatisti: Ľubomíra a Ladislav Klementisovci sú hľadám najznámejší slovenský karatistický pár. Obaja patria v tomto športe k našim najlepším. Ako inak, pri karate sa aj zoznámili, keď

Zvolenčanka Ľuba začala po príchode na štúdium v Bratislave u Ladislava cvičiť. Padli si do oka. „Máme rovnaký názor na život, karate je náš spoločný životný štýl, cvičia aj deti, desať a dvanásťročné dcéry. Podľa mňa majú talent, hádam viac talentu, ako chuti,“ uškríňa sa hlava rodiny. Ako to vyzerá v karatistickej domácnosti? „Klasika, ako u každého iného. Samozrejme, že máme doma suveníry z Okinawy. Pri prvých návštevách sme si vždy niečo doniesli, ale potom nás to prestalo baviť,“ opisuje zase krk rodiny. „Najcennejší je taký jednoduchý darček, malá typická dóza. Je však od nášho učiteľa.“ Ak by ste si mysleli, že takíto majstri svojho umenia odsudzujú lacné filmy o bojových umeniach, mýlili by ste sa. „Rada sa pozriem na čínske a hongkonské filmy,“ upresňuje pani Klementisová. „V nich je aj kvalita. Príbeh môže byť jednoduchý, ale technické veci sú tam často zaujímavé. Je to dobrý relax.“

Ukážka: Ladislav Klementis nás pozval na tréning v malej petržalskej **cvičebni - dóžo**. Pred vstupom na špeciálne žinenky - **tatami** sa musíme vyzuť, tak, ako všetci trénujúci. Každý z jeho zverencov sa hneď po príchode svojmu majstrovi pokloní a na tvárach každého vidno, že to nie je len povinné gesto. Cítiť z nich úctu. Rovnako aj z Fredyho Aysiho. Na Slovensku je možno radený medzi celebrity, na **tatami** je však len žiakom. Keď ho majster zavolá, aby nám na ňom predviedol zopár kúskov, nereptá. Klementis napriahne a zdanlivo celou silou udrie. **Ayisi** sa ani nepohne. „Čo vyzerá, že je správne, nemusí byť správne,“ pousmeje sa Klementis. Vystrie ruku a takmer neviditeľným pohybom udrie do svojho žiaka. Fredy odletí s vypúlenými očami. „A to, čo nevyzerá efektne, môže byť **efektívne**,“ dodáva.

MÁRIO GEŠVANTNER

Čo je kyu a čo dan

Kyu je žiacky systém hodnotenia, ktorý vznikol v modernej dobe. „Kedysi boli len biele pásy, no zmenilo sa to, aby sa motivovali mladí ľudia, je to akési ohodnotenie ich technickej vyspelosti,“ hovorí Ladislav Klementis. Dany sú už majstrovské tituly, prvý môže karatista dostať po troch - štyroch rokoch cvičenia. „Je to vyjadrenie dĺžky trénovania a rozsahu jeho technických vedomostí, vôbec nesúvisí so športovým úspechom.“ Po **šiesty** dan sa skúša, vyššie tituly sa už jednotlivým **majstrom** udeľujú. Závisí to od toho, ako a čo cvičí, ale aj od vyspelosti a výsledkov jeho vlastných žiakov. Rozhoduje nielen technická zručnosť, ale aj morálna bezúhonnosť. „V žiadnych pravidlách to nie je

napísané, ale tých ľudí poznáme roky a keby si dan morálne nezaslúžil, tak ho nedostane.“ Verejnosť si mylne myslí, že farebné pásy sú **označením** jednotlivých danov, pričom ten najcennejší má čiernu farbu. Pravdou však je, že ohodnotenie absolútnych schopností sa označuje červeným opaskom (**10. Dan**), pričom čierny má držiteľ každého danu. Ostatné farby sú len žiacke stupne.

Farby opaskov

- 9. kyu - biely opasok so žltými koncami
- 8. kyu - biely opasok s oranžovými koncami
- 7. kyu - žltý pás
- 6. kyu - žltý pás s oranžovými koncami
- 5. kyu - oranžový pás
- 4. kyu - zelený pás
- 3. kyu - modrý pás
- 2. - 1. kyu - hnedý pás
- 1. - 9. dan - čierny pás